

INTERVIEW VAN DE WEEK

Jan Jaap van Weering, man van de etiquette

'Houd mes en vork binnenboord!'

Een ferme hand, de blik correct gericht naar de ogen van de interviewer. Hij gaat keurig voor, de trap op. Tja, als iemand weet hoe 'het hoort', dan is het Jan Jaap van Weering wel. De Portret van een man die zijn leven ten dienst stelt van goede omgangsvormen.

Mobieltje uit

„Wacht, ik zet eerst mijn mobieltje even uit. Dat is natuurlijk ook etiquette! Ik ben nu met jou in gesprek, dat is het belangrijkste. Die eventuele bellers wachten wel, en anders spreken ze wel een boodschap in.“

Toptijden

„Juist nu maak ik toptijden mee. Hoe slechter het met de economie gaat, hoe meer behoefte mensen hebben aan het houvast dat de regels geven. Men grijpt nu weer vast aan oude normen en waarden. Mensen willen nu alvast investeren in sociale omgangsvormen. Als de recessie dan voorbij is, komen ze tenminste goed beslagen ten ijs. Dan weten ze hoe ze goed met hun klanten en prospects omgaan, met de juiste tafelmanieren aan het diner zitten en hen in de correcte en stijlvolle kleding tegemoet treden.“

Bezorgde mails

„Je wilt niet weten hoeveel mailtjes ik juist de laatste tijd krijg van ondernemers, directeurs en managers, die hun hart vasthouden bij de manier van kleden van hun personeel. Ze ergeren zich bijvoorbeeld aan accountmanagers, die een donker pak dragen met lichtbruine schoenen. Zo'n directeur durft zelf niet te zeggen dat hij dat pak alleen zwarte schoenen kunnen worden gedragen. Loopt iemand in een nieuw pak, zit het labeltje van het merk er nog op. Weg ermee. Idem dito voor de prijsstickertjes onder de schoenen. En mannenbenen zijn vaak niet echt fraai, koop dus kousen tot de knie. Donkere, uiteraard. Witte sokken zijn uit den boze, tenzij men naar de tennisbaan gaat.“

Bokken schieten

„Als je niet weet hoe je op een goede manier met klanten omgaat, kun je enorme bokken schieten. Een voorbeeld. Een directeur van een groot, Nederlands bedrijf vliegt met zijn *finance manager* 'even' naar Parijs om daar een contract te tekenen met Fransen. Ze gaan er van uit dat ze meteen kunnen terugvliegen. Dat is *not done!* Je hoort daar uitgebreid te blijven lunchen, en trek er maar rustig drie uur voor uit, en dan heb je kans dat juist in de laatste tien minuten de zaken worden afgerond. Het gebeurt andersom dat buitenlanders die in Nederland wonen, op een broodje kaas met een glas Hollandse champagne, lees: een glas melk, worden 'getrakteerd'. Buitenlanders ervaren dat als schouderend. Wij willen in Nederland nog wel eens veel te snel handelen. Je moet stijlvol zaken doen, dan komt de klant absoluut terug.“

Genen

„Ik ben iemand die altijd al

Paspoort

Naam: Jan Jaap van Weering
Leeftijd: 53 jaar
Woonplaats: Leiden, opgegroeid in Oegstgeest
Opleiding: IVA Driebergen (Instituut voor Autobranchen en Management)
Beroep: directeur van Distinguished, Etiquette & Protocol Consultancy, zie www.distinguished.nl, (gast)docent aan het Institute of Protocol The Hague, de Koninklijke Marine – Bureau Leiderschap, Nederlandse Defensie Academie IDL, International school Eerde, Haagse Hogeschool en Spreker bij de Speakers Academy.
Maatschappelijke functies: Public Relations-adviseur van de Band of Liberation en bestuurslid van Stichting Maritiem Erfgoed.
Burgerlijke staat: ongehuwd, zoon Jelle (5)

belangstelling heeft gehad voor goede omgangsvormen. Ik heb altijd stijlvol door het leven willen gaan! Ongetwijfeld heeft ook de opvoeding van mijn ouders een en ander toegevoerd. Zij hebben er in mijn jeugd sterk op gelet dat ik welgemanierd was. Hun Indische roots zullen daar een rol bij hebben gespeeld: mijn vader was een rasechte Hollander, maar mijn moeder Javaans. We hebben jarenlang in Indonesië gewoond, waar mijn vader als landbouwkundig ingenieur werkte. Daar hadden ze 500 jaar geleden al een beschaving! In de tijd dat ze elkaar in Holland nog met knotsen achterna zaten, roerden ze daar hun thee al met zilveren lepeltjes.“

Jeugd

„Toen ik een jaar of negen was, vonden mijn ouders het beter als ik hier in Nederland onderwijs zou krijgen. Ik kwam bij mijn oudere zus in Oegstgeest te wonen. Dat was pittig, zo zonder moeder om me heen. Maar ik heb er wel een goede opvoeding gehad. Je bent meer op jezelf aangewezen. Misschien komt het door die jeugd, dat ik nu zo gemakkelijk praat? Want als ik in een gezelschap ben waar een stilte valt, nou, dan zorg ik er wel voor dat er een gesprek ontstaat.“

Aanspreekpunt

„Na mijn militaire dienstplicht bij het Korps Mariniers, waar ik schoenenpoetsen heb geleerd, kwam ik als *sales trainee* bij een oliemaatschappij terecht. Daar werd ik aanspreekpunt voor het juiste gebruik van het beeldmerk, de correspondentie en correct communiceren. Ik zag toen hoe onhandig sommige collega's waren in hun manieren, representatief kleden en omgang met collega's op kantoor. Sommigen hadden slechte tafelgewoonten, ze gebruikten

Jan Jaap van Weering in zijn functie van gastheer achter een keurig gedekte tafel.

FOTO HIELCO KUIPERS

hun servetten niet goed, of zaten tijdens diners te 'henge-len' met vork en mes. Wat dat is? Als je eet en praat, dat je je bestek mee omhoog en omlaag laat gaan. Dat bestek dient op die momenten gekruist op het bord te liggen. Dus niet 'roeien' of 'bruggen bouwen', ook zo-iets. Houd mes en vork binnenboord! Zwaai er niet mee terwijl je praat!

Enfin, ik dwaal af. Het verhaal komt er op neer dat ik me in de loop der jaren bij de Shell heb gemanifesteerd als 'huis-stijlmanager'. Op kleine schaal ben ik in die jaren '90 begonnen met het trainen van collega's en vrienden.“

Sprong in diepe

„Toen ik vier jaar geleden bij de Shell voor de keuze werd gesteld met het bedrijf mee naar Zuid-Afrika te gaan of met een gouden handdruk te vertrekken, heb ik voor het laatste gekozen: ik begon een bedrijfje om mensen manieren, etiquette en protocol bij te brengen. Ik was toen 49, heel spannend om dan nog voor jezelf te beginnen. Het was een sprong in het diepe, maar ik heb nog geen dag spijt gehad. Het is zeer plezierig en bovendien nuttig werk, dat ik vanuit mijn hart kan doen. En ik heb tot eind december van dit jaar al op-

drachten in mijn agenda staan!“

Wat in markt

„Het is een bijzonder beroep. Zeker voor een man. Meestal zijn het vrouwen die schrijven of doceren over etiquette en omgangsvormen. Amy Groskamp-ten Have is natuurlijk de meest bekende, met haar 'Hoe hoort het eigenlijk'. En dat dateert uit de jaren '90! Het is vanzelfsprekend dat een aantal onderwerpen anno 2012 minder gangbaar zijn. Zoals het afnemen van een hoed of pet door de man tijdens een begroeting, omdat er relatief weinig hoeden meer worden gedragen. Of het aanspreken van een ongetrouw-

de, jonge vrouw met 'juffrouw'. En titulatuur of briefwisselingen, zoals 'Weledelgeborene Heer/Vrouw', wordt veel minder gebruikt. Die manier van adressering is nagenoeg verdwenen, hoewel oudere mensen ze nog wel bezigen.“

Op de kaart

„Mensen denken altijd dat ik uit Den Haag komt, vanwege de deftigheid die de stad uitademt, want ik heb diezelfde sfeer bij me. Ik woon echter bijna mijn hele leven lang al in deze omgeving. Ik denk dat ik, door wat ik doe, de Leidse regio goed op de kaart zet. Ik heb bijvoorbeeld veel etiquette-diners in kasteel

Oud Poelgeest in Oegstgeest verzorgd. En die hebben veel losgemaakt! Juist de combinatie van eten en presenteren werkt. Zo kun je meteen zien, voelen en merken wat je leert. Ik heb een uitgebreid netwerk in en rond Leiden. Veel klanten kende ik al persoonlijk, voordat het tot een zakelijke relatie kwam.“

Geen namen

„Ik mag helaas geen namen noemen van mensen die bij mij komen... Dé code in dit vak is 'discreet en bescheidenheid'. Het is *not done* om te zeggen voor wie je werkt, maar neem van me aan dat er veel hooggeplaatste personen tussen zitten. En je hoort nogal eens wat bij diners, vooral als de drank rijkelijk vloeit. *My lips are sealed*. Loslippige mensen branden altijd af.“

Pubers

„Maar ik train lang niet altijd alleen deftige mensen! Ik kom in alle kringen, variërend van de hoogwaardigheidsbekleder tot de man met een zogeheten eerzaam beroep, en alles wat daartussen zit. Zelfs pubers. Zo heb ik laatst leerlingen van het VMBO van het Bonaventura een aantal regels mogen bijbrengen. Kinderen inspireren mij enorm. Ik *trigger* ze, door de materie op een heel luchtige – en dus vooral niet belerende – manier bij te brengen. Dan sta ik voor de klas en vraag aan één van de leerlingen: 'Zullen we kennismaken?' Zo'n jongen staat dan met de handen in z'n zakken en zegt: 'Hallo' tegen me. 'Nee', zeg ik dan, 'Laten we dit opnieuw doen. Als je nou eens rechtop gaat staan? Laat zien dat je er bent. Haal die handen uit je zakken, kijk me aan, en zeg: 'Ik ben Alex.' Dan zie je zo'n jongen stralen. Want op dat moment is hij er ineens.“

Fles wijn

„Dat soort werk is allemaal charitatief hoor. Voor een aantal serviceclubs in de regio, zoals Rotary, Lions en Kiwanis heb ik mogen presenteren. Voor dergelijke sessies krijg ik meestal een kleine tegemoetkoming, een VVV-bon of een fles wijn. Dat is prima. Ik heb eigenlijk drie tarieven: een commercieel voor een groot bedrijf, een milder voor minder rijke clubs en één voor instellingen als zo'n school of een vereniging. Al met al levert het voldoende op om van te bestaan en een bepaalde levensstandaard na te houden. En ach, een heer praat niet over geld, een heer hééft geld, zo luidt het gezegde!“

Afkomst

„Een hoge opleiding of afkomst zegt niets over sociale vaardigheden. Het gaat om de innerlijke beschaving, en die kan ook iemand uit de meest lage klasse van nature hebben. Innerlijke beschaving zit in principe in ieder mens. Alleen doet de één er wat mee, en de ander niet. Een voorbeeld. Je rijdt in een auto en ziet een invalide aarzelende van hij/zij al dan niet gaat oversteken. Anticipeer je, dus rem je af, of geef je juist nog een dot gas? Ander voorbeeld. Je staat af te rekenen in een win-

kel en je mobieltje gaat af. Neem je de telefoon op, of laat je – zo hoort het natuurlijk – de mens achter de toonbank voorgaan? Het gaat uiteindelijk om respect voor de medemens. Maar ik wil niet belerend of betweterig overkomen. Ik zeg ook nooit hoe het hoort, maar vraag: hoe kan het beter? Dat klinkt veel minder pedant.“

Tips

„Ik wil de lezer natuurlijk nog wel een paar adviezen meegeven! Gaan een man en vrouw samen een restaurant binnen, dan moet de man haar voor-gaan. Hij moet immers kijken 'of de kust veilig is'? Zelfs Obama maakte laatst de fout door zijn vrouw voor te laten gaan, nota bene een trap op, zodat hij onder haar rok kon kijken! Het voorstel om iemand die je voor het eerst ontmoet te tutoyeren, hoeft niet per se van de oudste te komen. Het kan zijn dat de belangrijkste persoon hoger in rang is, bijvoorbeeld je chef. Dan laat je dat initiatief aan hem of haar. Praten met volle mond, daar hoeven we het natuurlijk niet eens over te hebben. Zet je mobieltje uit of op trillstand en leg 'm niet op tafel. Zeg vooral niet: 'Eet smakelijk', omdat het een bevelsvorm is en het niet aardig klinkt. Bovendien is het een belediging naar de gastvrouw of kok, want men mag ervan uitgaan dat het smaakt. Ach, we weten het allemaal wel, maar willen er soms niet al teveel moeite voor doen.“

Geluklijk
 „Dit werk maakt me gelukkig. Uiteindelijk heeft iedereen belangstelling – etiquette en goede omgangsvormen zijn immers de smeerolie voor het sociale verkeer? Mensen informatie geven, waardoor ze zelfbewuster door het leven kunnen, dat is dankbaar werk. Op voordracht van een relatie ben ik als spreker ingelijfd bij de Speakers Academy – en op de pagina van hun sprekersatlas sta ik tussen Katja Schuurmans en Herman de Blijker! Ik heb hier mappen vol bedankbrieven en – mails. Zo ligt hier een brief van een echtgenote van een man, die ik laatst de principes van goede tafelmanieren leerde. Die man is prompt heel anders gaan eten. Waarop zijn echtgenote hem met heel andere ogen, met veel meer bewondering, is gaan bekijken. Dat huwelijk is bij wijze van spreken helemaal opgebloeid.“

Verlegen
 „Het frappante is: ik praat en beweeg me nu zo makkelijk. Ik begeleid etiquette-diners, verzorg workshops en cursussen, en waar ik ook ben: ik voel me overal op m'n gemak. Terwijl ik als kind zo verlegen was als wat. Als mijn ouders bezoek hadden, kroop ik weg achter een stoel. Ik wil maar zeggen: je kunt als mens zoveel overwinnen. Maar die ontwikkeling moet je dan wel uit jezelf halen. Een ander kan dat niet voor je doen. Mijn motto is: wees beleefd, het kost niets en men zal het zich herinneren.“

MIEP SMITSLoo-DE GRAAFF

LEZERS SCHRIJVEN

Brieven, ondertekend met naam en woonplaats, over artikelen in deze krant kunnen gestuurd worden naar het Leidsch Dagblad, Postbus 54, 2300 AB Leiden. E-mail: redactie@leidschdagblad.nl. De redactie houdt zich het recht voor om brieven te weigeren of in te korten.

De Diekstra Discount

„Morgen, professor! Alles goed met de sterren?“ Blij verrast beantwoord ik haar groot, terwijl zij mijn oproepingskaart doorgeeft aan de heer naast haar. Die mompelt een nummer, zet een vinkje op een lijst, maar geeft mij mijn stembiljet niet. Dat ligt voor de derde persoon achter de tafel. Deze kijkt mij aan en zegt: „Nog even uw DD vaststellen. Hebt u basisschool?“ Verwonderd zeg ik dat dat inderdaad zo is, waarna hij doorvraagt. „En verder... gymnasium, dat is 15, doctoraal-examen, eh, nee twee doctoraal-examen, nou nou. Gepromoveerd, hoogleraar. Kijk eens aan, 95.“ Hij maakt een vakje bovenaan de lijst blauw. Stomverbaasd kijk ik naar de voorzitter van het stembureau, die mij zojuist nog zo vriendelijk groette. „Ja, dat is nieuw voor u, hé? Die DD, u weet wel, de Diekstra Discount? Voor u 95, dus omdat u zo hoog bent opgelegd telt uw stem voor 95 procent minder.“ Nederland kennende weet ik dat het zo niet zou gaan, want

het ambtelijk apparaat had van tevoren mijn DD berekend en spijkervast aan mijn persoonsnummer verbonden. Tenminste, als René Diekstra's voorstel (Leidsch Dagblad, 2 januari) wet zou worden. De vraag is nu: is zo'n wet wel wijs? Diekstra's doel lijkt mij terecht: verheffen is uitstekend. Om te beginnen mijzelf, want ook ik ben naakt en onwetend geboren. Daarnaast wil ik anderen graag helpen, dat is een belangrijk deel van mijn vak. Het gaat erom, de juiste middelen te vinden. Financieel hebben we die al: mensen met een laag inkomen betalen veel minder belasting dan hoger betaalden, zij genieten meer subsidies en andere steunregelingen. Terecht, maar je kunt te ver gaan: de economie Tinbergen stelde in alle ernst voor om een belasting op IQ te heffen. Ook hebben mensen met een laag inkomen enige bescherming tegen gewoon pech, want er zijn volksverzekeringen. Die truc met de stembuis is fout. Niet het volk zit in de

Tweede Kamer, maar de volksvertegenwoordiging. Politiek is een vak, zoals arts of machinist. Ik ga niet zelf in Den Haag zitten, maar stem op Pechtold omdat hij de meeste van mijn opvattingen vakkundig kan verdedigen. Als je wilt dat de samenstelling van de Tweede Kamer spoort met die van de bevolking, moet je de Kamerleden aanwijzen door loting. Dat scheelt een hoop gedoe met al die stembureaus. De mens is te verheffen door tenminste drie dingen: rechten, kansen en werk. Burgerrechten zijn zo gewoon geworden die vaak leedwater, dus gaat men daar vaak achteloos mee om. Vrijheid van vereniging, vergadering, geloof, meningsuiting. Recht op leven en veiligheid. En vooral: gelijke rechten voor iedereen, ondanks persoonlijke verschillen, want geen twee mensen zijn gelijk („Vive la différence“, zei een Franse politicus eens over het verschil tussen mannen en vrouwen). Diekstra weet dat die burgerrechten vooral zijn bevochten

door hoger opgeleiden, stap voor stap, in honderden jaren: filosofen als Diderot, Montesquieu en Spinoza; activisten als dr. Aletta Jacobs; en staatslieden als dr. Thorbecke, dr. Drees en drs. Den Uyl. Vervolgens moeten er gelijke kansen zijn, en vooral gelijke toegankelijkheid: iedereen mag naar school, mag zich laten kiezen in de gemeenteraad of de Tweede Kamer. Kans betekent echter niet: gokken, en dat moet gezegd worden in ons land, waar de toegang tot de studie medicijnen wordt bepaald door loting. Door wie wil je liever worden behandeld: iemand met talent, inzet en hoge cijfers, of de toevallige winnaar van de jackpot? Tenslotte is daar werk. Werk...! Dat moet je zelf doen. Het uitleiden van bonuspunten bij verkiezingen staat daar haaks op. Vreemd dat een vak-kundig en opmerkzaam psycholoog als Diekstra blijkbaar is vergeten dat uit tal van onderzoeken blijkt dat wat gratis is, waardeloos wordt gevonden.

Als wij bij de open dagen van de Sterrewacht zomaar boekjes uitleiden, vinden we ze terug achter de struiken van de Hortus, maar als we er 50 cent voor vragen – ver beneden de kostprijs – dan niet. In je rechten en je kansen is voorzien, maar je moet ook zelf iets doen. Werken dus. Het verbijstert mij dat René Diekstra eraan voorbijgaat dat het volgen en voltooien van een opleiding werk is en, als het goed is, hard werk ook. Er zijn talloze voorbeelden van hoogopgeleide mensen die dat geworden zijn vanuit een armoedige jeugd en met onopgeleide ouders. Met talent en buffelen: denk aan Wilhelmina Drucker en ook Diego Maradona, want 'hoogopgeleid' betekent niet dat je goed moet zijn in algebra. Terug naar de doelstelling: goed vertegenwoordigd zijn in de politiek. Wil je je stem dubbel laten tellen? Ga dan de boer op. Word lid van een partij of richt er zelf één op, overtuig de burenen, ga folderen, praat met de

Vincent Icke (rechts) kreeg vorig jaar een koninklijke onderscheiding.

FOTO HIELCO KUIPERS

wijkbewoners, wees actief! Daarvoor hebben we nou net die burgerrechten uitgevonden. De passiviteit van René Diekstra's voorstel zal niemand

helpen of verheffen. Je kunt je stem duizendvoudig maken. Aanpakken! Blijf niet zitten tot de gebraden duifjes je in de mond vliegen. Wat zeg ik... dat

zijn geen duifjes, maar gebakken peren!

PROF. DR. VINCENT ICKE, LEIDEN